

ได้รับบทความ
Received
30/04/2024

แก้ไขบทความ
Revised
07/02/2025

ตอบรับบทความ
Accepted
10/02/2025

06

**การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงในพื้นที่สาธารณะ
เชิงวัฒนธรรมจากการตีความผ่านอัตชีวประวัติและผลงาน
ของ Galileo Chini นายช่างอิตาลีในราชสำนักสยาม**

**The Creation of Performing Art in Cultural Public
Spaces from the Interpretations through
the Autobiography and Artworks of Galileo Chini,
an Italian Master Craftsman in the Siamese Court**

ภัทรรา โต๊ะบุรินทร์¹
Pattra Toburin²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ตาวิชานภอยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
² Assistant Professor PATTRA TOBURIN, Ph.D. Drama and Music, Faculty of Arts, Silpakorn University
(E-mail: pattrasu@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อผลิตผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะการแสดงที่เกิดจากการตีความ สังเคราะห์ และประกอบสร้างผลงานจากอัตชีวประวัติและผลงานการออกแบบฉากอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ (Turandot) โดย กาลิเลโอ ดินี (Galileo Chini) และ 2) เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงสุนทรีย์เพื่อเพิ่มทุนด้านการสร้างสรรค์แก่ชุมชนวัดสามพระยา

วิธีการศึกษา: ศึกษาอัตชีวประวัติและผลงานของ กาลิเลโอ ดินี รวมถึงภาพการออกแบบฉากอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ ของคีตกวีปูซซินี (Puccini) ที่กาลิเลโอ ดินี เป็นผู้ออกแบบซึ่งเกิดจากแรงบันดาลใจที่เขาได้รับจากการมาพำนักอยู่ในสยามศึกษาอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ของคีตกวีปูซซินี จากนั้นนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความใหม่ (Reinterpretation) โดยกระบวนการรื้อสร้าง (Deconstruction) ด้วยการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (Devised) เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยชื่อ “ดินีและทูรันโดต์” (Chini And Turandot) จากนั้นนำไปจัดแสดงในพื้นที่ชุมชนวัดสามพระยา

ผลการศึกษา: เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2566 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเรื่อง “ดินีและทูรันโดต์” (Chini And Turandot) รวมถึงได้จัดการเสวนาเพื่อคืนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้กับชุมชนวัดสามพระยา ณ พื้นที่โล่งกว้างริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่เคยเป็นบ้านของเจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) โดยจากผลการศึกษาพบว่า เป็นสถานที่ซึ่งกาลิเลโอ ดินี เคยพำนักเมื่อร้อยกว่าปีก่อน

การประยุกต์ใช้: ชุมชนวัดสามพระยาได้รับการถ่ายทอดข้อมูลทางประวัติศาสตร์เรื่องอัตชีวประวัติและผลงานของศิลปินชาวอิตาลีเลียนกาลิเลโอ ดินี ผู้ที่ได้รับการว่าจ้างให้มาภาพวาดภายในโดมของพระที่นั่งอนันตสมาคม โดยเขาได้มาพักอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านของเจ้าพระยายมราชซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อีกแห่งของชุมชนวัดสามพระยา

คำสำคัญ : ศิลปะการแสดง พื้นที่สาธารณะเชิงวัฒนธรรม กระบวนการรื้อสร้าง

Abstract

This research article has two objectives: 1) to produce creative works in the form of performing arts that arise from interpretation, synthesis and deconstruction from the autobiography and set design for the opera Turandot by Galileo Chini and 2) to create an aesthetic experience to increase creative capital for the Wat Sam Phraya community.

Methods: Study the autobiography and works of Galileo Chini, including the set design (sketches) for Puccini's opera Turandot, which he designed based on his inspiration from stayed in Siam. Study the opera Turandot by composer Puccini, then analyze, synthesize, and reinterpret through the deconstruction with devised process to create a contemporary performing art called "Chini And Turandot" was then displayed in Wat Sam Phraya community area.

Results: On April 2, 2023, the researcher presented the performing arts "Chini And Turandot" and organized a discussion to return historical information to the Wat Sam Phraya community at a wide-open area on the banks of the Chao Phraya River. It used to be the home of Chao Phraya Yommarat (Pan Sukhum), which from the results of the study found to be the place where Galileo Chini had lived over a hundred years ago.

Application of this study. Wat Sam Phraya community has received historical information about the autobiography and work of Italian artist Galileo Chini, who was hired to paint the interior of the dome of Ananta Samakhom Throne Hall. He came to live in the area of Chao Phraya Yommarat's house, which is another important historical area of the Wat Sam Phraya community

Keywords : Performing arts, Cultural public spaces, Deconstruction

บทนำ

โครงการวิจัย “การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงในพื้นที่สาธารณะเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาผ่านอัตชีวประวัติและผลงานของ Galileo Chini นายช่างอิตาลีในราชสำนักสยาม” มุ่งศึกษาอัตชีวประวัติและหลักฐานทางศิลปกรรมของนายช่างอิตาลีคนสำคัญ ในช่วงปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ต่อช่วงต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นั่นคือ กาลิเลโอ ดินี นายช่างจิตรกรชาวอิตาลี ผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการออกแบบและตกแต่งโดมพระที่นั่งอนันตสมาคมทั้งหมด รวมถึงการวาดภาพพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี จากรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 ซึ่งจัดเป็นทั้งงานชิ้นเอกของศิลปินที่ได้รับการกล่าวขวัญในอิตาลี และเป็นตัวอย่างอันมีค่าของศิลปะตะวันตกในประเทศไทย นับเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยที่ข้ามผ่านกาลเวลามายาวนานกว่าร้อยปี

แม้กาลิเลโอ ดินี จะใช้เวลาทำงานอยู่ในประเทศไทยระยะเวลาสั้น ๆ เพียง 30 เดือน ด้วยระยะเวลาที่มีจำกัดทำให้เขาต้องทำการบ้านในการเก็บรวบรวมวัสดุสิ่งของและทำการศึกษา รวมถึงบันทึกสิ่งต่าง ๆ ตามหลักฐานที่มีการพบภาพร่าง (sketches) ของดินีจำนวนมากที่แสดงถึงความทุ่มเทในการพยายามจะถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของสยามที่สลับซับซ้อนให้เป็นภาพออกมาอย่างถูกต้องและงดงาม

ชุมชนวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนเก่าแก่ที่เป็นบ้านเก่าของเจ้าพระยาযะมราช (บัน สุขุม) รวมถึงเคยเป็นที่พำนักของนายช่างชาวต่างชาติที่เดินทางมาปฏิบัติงาน ณ สยาม ในช่วงเวลาร้อยกว่าปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กาลิเลโอ ดินี ผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการออกแบบและตกแต่งโดมพระที่นั่งอนันตสมาคมทั้งหมด การได้ศึกษาประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลงานสำคัญของเขาที่เกิดจากแรงบันดาลใจที่เขาได้รับจากการมาพำนักอยู่ในสยามจนสามารถกลับไปสร้างสรรค์ออกแบบฉากที่ใช้ประกอบการแสดงอุปรากรเรื่องทูรินโดต์ ของคีตกวีจิอาโคโม ปุชชินี ที่มีชื่อเสียงก้องโลก จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจส่งต่อมายังผู้วิจัยในการศึกษาและนำเอาประวัติชีวิตของศิลปินและผลงานอุปรากรเรื่องดังกล่าวมาผ่านกระบวนการตีความใหม่ (Reinterpretation) ร่วมกับการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมร่วมสมัย เพื่อนำมาหรือสร้าง (Deconstruction) และประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (Devised) โดยการสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะข้ามกาลเวลาที่ส่งต่อแรงบันดาลใจมาสู่ศิลปินในการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง ร่วมสมัยที่นำไปจัดแสดงในพื้นที่ชุมชนวัดสามพระยา โดยมุ่งหวังให้เกิดการฟื้นฟูพื้นที่ย่านวัฒนธรรม และการสร้างประสบการณ์เชิงสุนทรีย์เพื่อเพิ่มพูนด้านการสร้างสรรค์แก่เมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อผลิตผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะการแสดงที่เกิดจากการตีความสังเคราะห์ และประกอบสร้างผลงานจากอัตชีวประวัติและผลงานการออกแบบฉากอุปรากรเรื่องทูลีนโดต์ โดยกาลิเลโอ ดินี
2. เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงสุนทรีย์เพื่อเพิ่มพูนด้านการสร้างสรรค์แก่ชุมชนวัดสามพระยา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย “การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงในพื้นที่สาธารณะเชิงวัฒนธรรมจากการตีความผ่านอัตชีวประวัติและผลงานของ Galileo Chini นายช่างอิตาลีในราชสำนักสยาม” ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อัตชีวประวัติและผลงานของกาลิเลโอ ดินี (Galileo Chini, 1873 – 1956) ศิลปินชาวอิตาลี ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการออกแบบและตกแต่งโดมพระที่นั่งอนันตสมาคมทั้งหมด เขาเดินทางเข้ามาทำงานที่กรุงเทพฯ ในช่วงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. 2454 – 2456 เมื่อออกเดินทางมาสู่สยามนั้นเขาอายุได้ 37 ปี นับได้ว่าเป็นศิลปินรุ่นใหม่ที่มีชื่อเสียงในยุคปลายศตวรรษที่ 19 และศตวรรษที่ 20 ดินีเป็นผู้ที่เปิดกว้างต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นในวงการศิลปะหรือการออกแบบตกแต่ง ตั้งแต่งานจิตรกรรมบนผืนผ้าใบ จิตรกรรมฝาผนัง งานประติมากรรมปูนปั้นประดับอาคาร งานเครื่องเคลือบดินเผา รวมถึงการเขียนแบบฉากอุปรากร (หนึ่งฤดี โลหผล, 2551) เมื่อศึกษาผลงานศิลปะในช่วงเวลาที่กาลิเลโอ ดินี พำนักอยู่ในสยามนั้นเหมือนเป็นบันทึกภาพเมืองสยามเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามี เช่น ภาพเขียนวัด ภาพบ้านริมแม่น้ำที่เจียบสงบ รวมถึงภาพวันตรุษจีน ฯลฯ ซึ่งตามสัญญาที่กระทรวงโยธาธิการ ดินีมีเวลาดำเนินงาน 30 เดือนเพื่อเขียนภาพในโดมพระที่นั่งอนันตสมาคมทั้งหมด โดยเขียนจากเหตุการณ์สำคัญในพระราชวงศ์จักรี อาทิ ภาพรัชกาลที่ 1 สถาปนาเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรก ภาพรัชกาลที่ 4 ในฐานะทรงมีพระศาสนาสนูปถัมภ์พระพุทธศาสนา ภาพการเลิกทาสของรัชกาลที่ 5 และภาพพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 6 เป็นต้น

จากข้อมูลของ หนึ่งฤดี โลหผล (2551) ในหนังสือ “กาลิเลโอ ดินี จิตรกรสองแผ่นดิน” พบว่า กาลิเลโอ ดินี พำนักอยู่ที่ตรอกวัดสามพระยา ถนนจักรพงษ์ ซึ่งเดิมเป็นบ้านของเจ้าพระยาอมราช (บัน สุขุม) ที่จัดให้เป็นที่พักของเหล่าศิลปินชาวอิตาลี โดยดรอกนี้ไปสุดที่แม่น้ำเจ้าพระยาและมีเรือนพลอยอยู่ริมฝั่ง ดังที่ปรากฏในภาพเขียนของเขา ได้แก่ ภาพพระเบียงบ้านฉันทที่บางกอก ภาพริมฝั่งแม่น้ำ ภาพยามเหงาที่ริมฝั่งเจ้าพระยา ภาพวัดสามพระยา ฯลฯ

ภาพเมืองสยามของดินี่สะท้อนให้เห็นความสนใจถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในความเป็นตะวันออก ผ่านสายตาและการรับรู้ของเขา หลายภาพสื่อถึงสิ่งที่แปลกตาแตกต่างจากโลกตะวันตก ดังจะเห็นได้จากภาพจิตรกรรมหลายภาพที่เขาได้เขียนขึ้นเมื่อกลับไปอิตาลีแล้ว เช่น ภาพนางรำชาวสยาม ภาพหัวโจน ภาพหุ่นจีน เป็นต้น นอกจากนี้ ในปีค.ศ.1956 กาลิเลโอ ดินี่ ยังได้ออกแบบฉากใหม่หาลูปรากรเรื่องทูรันโดต์ ผลงานของของคีตกวี จิโอโคโม ปุซซินี ซึ่งเป็นฉากของเรื่องราวที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินจีน ถึงแม้ดินี่ จะไม่เคยเดินทางไปประเทศจีน แต่เขาก็ได้ออกแบบฉากการแสดงจากประสบการณ์ ขณะที่เขาอยู่ในสยามนั่นเอง (หนึ่งฤดี โลหผล, 2551)

2. มหาอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ ผลงานของคีตกวี จิโอโคโม ปุซซินี (Giacomo Puccini, 1858-1924) ทูรันโดต์ เป็นโอเปร่า 3 องก์ ผลงานชิ้นสุดท้ายของ จิโอโคโม ปุซซินี นักประพันธ์เพลงอิตาลีคนต้นทั่วโลกผู้จักมากที่สุด แต่น่าเสียดายที่เขาเสียชีวิตขณะแต่งไปได้ถึงกลางองก์ที่ 3 พอดี ปุซซินี เริ่มเขียนอุปรากรเรื่องนี้ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 1920 จนกระทั่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ.1924 ต่อมา ฟรังโก้ อลานโน (Franco Alfano) นักประพันธ์อีกคนในยุคเดียวกันได้มาแต่งต่อฉากว่างบนทีกที่ปุซซินีทิ้งไว้จนจบเรื่อง โอเปร่าเรื่องนี้ถูกดัดแปลงมาจากบทละคร *commedia dell'arte* (ละครสวมหน้ากากของอิตาลี) โดยใช้ชื่อว่า ทูรันโดต์ เหมือนกัน ฉบับละครนั้นเป็นผลงานการประพันธ์ของท่านเคาท์คาร์โล กือซซี (Count Carlo Gozzi) ซึ่งก็แต่งเรื่องนี้ขึ้นมาโดยได้แรงบันดาลใจมาจากตำนานเก่าแก่ของเปอร์เซียที่อยู่ในหนังสือ *Les Mille et un jours* (หนึ่งพันหนึ่งร้อยยี่สิบ) ของนักเขียนฝรั่งเศสชื่อ ฟรังซัวส์ เปติส์ เดอ ลา ครัวซ์ (François Péti de la Croix) อีกทอดหนึ่ง ทูรันโดต์ ได้จัดแสดงครั้งแรกที่โรงละคร ลา สกาล่า (La Scala opera house) ที่เมืองมิลาน (Milan) เมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ.1926 มีรายงานว่าในครั้งนั้นนักร้องชื่อ อาร์ตูโร ทอสกานินี (Arturo Toscanini) ได้หยุดการแสดงลงที่กลางองก์ 3 แล้วหันมาทักกับคนดูว่า “Qui finisce l’opera”-“โอเปร่าจบลงที่ตรงนี้” แล้วจึงพูดปิดการแสดง ที่ทำเช่นนี้ก็เพื่อแสดงความไว้อาลัยต่อปุซซินี ที่จากไปก่อนจะแต่งโอเปร่าเรื่องนี้จบ Opera Philadelphia. (2017) นำเสนอเรื่องย่อทูรันโดต์ ดังนี้

องก์ที่ 1 เจ้าหญิงทูรันโดต์ ธิดาของจักรพรรดิอัลทุม (Altum) แห่งปักกิ่ง เจ้าหญิงผู้มีจิตใจแข็งแกร่งดุจหินผา และปฏิเสธจะครองคู่กับชายใด เธอตั้งกฎว่าจะแต่งงานก็ต่อเมื่อได้คู่ครองที่มีสายเลือดสูงศักดิ์และสามารถตอบปริศนาได้สามข้อเท่านั้น ใครก็ตามที่ประสงค์จะพิชิตหัวใจของเธอจะต้องตอบปัญหาให้ได้ ถ้าเขาทำไม่ได้ก็จะต้องถูกตัดคอ เจ้าหญิงทูรันโดต์หมกมุ่นอยู่กับการสังหารบรรดาเจ้าชายที่มาตอบคำถาม เนื่องจากไม่เคยมีใครตอบได้ครบ 3 ข้อเลย ทำให้อาณาจักรของเธอตกอยู่ในความวุ่นวาย จนกระทั่งการมาถึงของเจ้าชายนีรนาม ที่เข้ามาในเมืองปักกิ่งเพื่อตามหาติมูร์ (Timur) พ่อที่หายสาบสูญไปนานของเขา ซึ่งเป็นผู้ปกครองดินแดนที่เขาถูกเนรเทศมา เจ้าชายได้พบกับชายตาบอด และนางทาสของเขาคือหลิว (Liù)

ผู้คอยช่วยเหลือติมูร์ด้วยความจงรักภักดี ขณะที่ชาวเมืองกำลังรอกการตัดศีรษะอย่างใจจดใจจ่อ เมื่อเจ้าหญิงทูรินโดต์ปรากฏตัวและยืนยันที่จะประหารเจ้าชายที่ตอบคำถามไม่ได้โดยไม่แยแส เจ้าชายคาลาฟผู้เห็นเหตุการณ์และตกตะลึงในความงามของเธอทันที แม้ติมูร์ และหลิวพยายามโน้มน้าวเจ้าชายคาลาฟให้รีบหนีไปพร้อมกับพวกเขา แต่เจ้าชายคาลาฟกลับประกาศตัว ขอดตอบคำถาม 3 ข้อ ฝ่ายข้าราชการทั้ง 3 คน ได้แก่ ปิง แพง และปอง ได้ออกมาเตือนเขา แต่ก็ไม่เป็นผลแม้นางทาสหลิวจะเฝ้าอ่อนวอนขอร้องแต่เจ้าชายคาลาฟเพิกเฉยต่อคำวิงวอนของเธอ และได้ลั่นฆ้องตามพิธี ซึ่งแสดงถึงการท้าทายที่จะตอบคำถาม

องก์ที่ 2 ปิง แพง และปอง ข้าราชการสำนักทั้ง 3 คนได้ออกมาถกเถียงกันว่าพวกเขาควรจะต้องเตรียมความพร้อมสำหรับงานวิواهرหรือการจัดงานศพกันแน่ พวกเขาพูดคุยถึงความทุกข์ยากของพวกเขาตั้งแต่เจ้าหญิงทูรินโดต์เข้าสู่วัยแต่งงาน โดยกล่าวถึงคู่ครองผู้สูงศักดิ์หลายคนที่ต้องเผชิญกับชะตากรรมอันเลวร้าย และตอนนี้ได้มีชายนิรนามที่อาสาตอบคำถาม ผู้ชายที่เต็มไปด้วยความหลงใหลจะสามารถละลายหัวใจอันเยือกแข็งของเจ้าหญิงทูรินโดต์ได้หรือไม่? ผูงชนมารวมตัวกันเพื่อเฝ้าชมการทดสอบปริศนาทั้งสามข้อ เจ้าหญิงทูรินโดต์เสนอโอกาสสุดท้ายให้เจ้าชายนิรนามถอนตัว แต่เขายืนยันมั่นคง คำถามแรก: “อะไรเกิดในยามราตรีแต่พอรุ่งสางก็ตาย?” คาลาฟตอบถูกว่าคือ “ความหวัง” จากนั้นเจ้าหญิงทูรินโดต์ ได้ตั้งคำถามต่อไปว่า “อะไรอุ่นเหมือนเปลวไฟ แต่กลับไม่ใช่เปลวไฟ?” คาลาฟลั้งเลแล้วตอบไปว่า “เลือด” เจ้าหญิงทูรินโดต์หันหน้าไปอย่างเห็นได้ชัด ถามคำถามสุดท้าย: “น้ำแข็งที่ทำให้เกิดไฟคืออะไร?” คาลาฟพร้อมอย่างมีชัยว่าคำตอบคือตัว “เจ้าหญิงทูรินโดต์” นั่นเอง ผู้คนต่างเฉลิมฉลองชัยชนะของเขา แต่เจ้าหญิงทูรินโดต์ไม่ให้พระราชามอบเธอให้แก่เจ้าชายนิรนามผู้นี้ เมื่อเห็นความทุกข์ใจของเธอ คาลาฟจึงเสนอปริศนาของตัวเองว่า “หากก่อนรุ่งเช้าเจ้าหญิงสามารถค้นหาชื่อที่แท้จริงของเธอได้ เขาจะยอมสละชีวิต”

องก์ที่ 3 เจ้าหญิงทูรินโดต์ได้ออกประกาศห้ามผู้ใดหลบลี้หนีไปในคืนนี้มีเขนนั่นจะต้องโทษประหารชีวิตจนกว่าชื่อของเจ้าชายนิรนามจะถูกค้นพบ คาลาฟแสดงความเชื่อมั่นว่ามีเพียงเขาคนเดียวเท่านั้นที่จะเปิดเผยความลับได้ ปิง แพง และปอง เสนอรางวัลมากมายรวมถึงการหลบหนีอย่างปลอดภัยถ้าเขาบอกชื่อของเขา ในที่สุดติมูร์และนางทาสหลิวถูกจับตัวไป และจะต้องถูกทรมานจนกว่าพวกเขาจะเปิดเผยความจริง นางทาสหลิวบอกว่าเธอรูจักชื่อของเจ้าชาย แต่จะเก็บเป็นความลับชั่วชีวิตจากนั้นก็ฆ่าตัวตาย (ปุชชินีประพันธ์ค้างไว้ที่ตรงนี้) คาลาฟได้ดำเนินเจ้าหญิงเรื่องความโหดร้ายความแข็งแกร่ง และความปรารถนาที่จะแก้แค้นของเธอ จนเจ้าหญิงร้องไห้ให้เห็นเป็นครั้งแรก ส่งผลให้เจ้าชายคาลาฟเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของเขา และมอบชีวิตของเขาให้อยู่ในมือของเจ้าหญิงทูรินโดต์ เมื่อรุ่งอรุณมาถึงเจ้าหญิงกล่าวกับพระราชากับประชาชน : “ฉันได้ค้นพบชื่อของคนแปลกหน้าแล้ว นั่นก็คือความรัก!”

ในการสร้างสรรคผลงานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกดำเนินเรื่องให้มาจบที่กลางองค์ 3 เมื่อนางทาสหลิวตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อรักษาความลับให้เจ้าชาย ตามที่ จิอาโคโม ปุชชีนิ ประพันธ์ไว้ถึงตรงนี้แล้วเขาก็ต้องจากไปด้วยโรคร้ายก่อนที่จะประพันธ์ส่วนที่เหลือจบลง

3. ความเป็นมาและนัยสำคัญของกระบวนการ “รื้อสร้าง” (Deconstruction) แนวคิดเรื่องกระบวนการรื้อสร้าง (Deconstruction) เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเมื่อ มาร์ค แดริดา (Jacques Derrida) ได้เสนอผลการศึกษาในหัวข้อ Structure, Sign and Play in the discourse of the Human Science ในปี ค.ศ.1966 ที่มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (John Hoppins University) และโรลองด์ บาร์ธส์ (Roland Barthes) ตีพิมพ์บทความวิชาการเรื่อง มรณกรรมของผู้แต่ง (The Death of the Author) ในปี ค.ศ.1968 วงการนักวิจารณ์จึงยอมรับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดกระบวนการรื้อสร้าง (ลินจง จันทราวาทิตย์, 2545: 109)

แนวคิดเรื่องกระบวนการรื้อสร้าง (Deconstruction) เป็นพัฒนาการมาจากทฤษฎีวรรณกรรมโครงสร้างนิยมของฝรั่งเศส มีอิทธิพลในช่วงปี ค.ศ.1960-1980 กระบวนการรื้อสร้างนั้นเป็นทั้งการต่อยอด และต่อต้านทฤษฎีโครงสร้างนิยมของ แฟร์ดินอง เดอโซซูร์ (Ferdinand de Saussure) โดยแดริดาเห็นพ้องกับโซซูร์ว่า ภาษาสื่อความได้ด้วย ความแตกต่างในโครงสร้างของภาษาเอง ส่วนประเด็นแย้งที่แดริดาเห็นต่างจากโซซูร์ คือ การบ่งชี้ความหมายของภาษา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้าง ความแตกต่างของภาษาเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องรวมถึง “ร่องรอย” (Trace) ของสิ่งที่มันไม่ได้หมายถึงด้วย เช่น ในการพูดหรือคิดถึงสิ่งใด เราจะเข้าใจไม่ได้เลยจากตัวสื่อย่างเดียว แต่จะต้องเข้าใจจากสื่ขาวด้วย นั่นก็คือต้องมีร่องรอยดำรงอยู่ของสื่ขาวด้วยเราจึงจะเข้าใจสื่ดำได้ เราจะเข้าใจความดีได้ก็ต่อเมื่อมีความชั่วเป็นคู่เปรียบอยู่ด้วย เราจะเข้าใจความเรียบง่ายก็ต่อเมื่อมีความซับซ้อนเป็นร่องรอยที่มันไม่ได้หมายถึงอยู่ด้วย (ลินจง จันทราวาทิตย์, 2545: 110)

แนวคิดเรื่องกระบวนการรื้อสร้าง ของ มาร์ค แดริดา มีเป้าหมายสำคัญคือ การปลดปล่อยภาษาจากการควบคุมของตรรกะและอำนาจต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามในการเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อทำความเข้าใจสังคม ในทวศนะของแดรินั้น การรื้อสร้างหมายถึง วิธีการวิเคราะห์กระบวนการของสิ่งหนึ่ง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยนิยามตนเองโดยการจัดสิ่งอื่นออกไป แต่ในที่สุดก็ถูกรุกล้ำจากสิ่งอื่นที่เคยถูกปฏิเสธในครั้งแรก (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556: 492) ตามทวศนะของแดริดา “การรื้อสร้าง” เป็นระเบียบวิธีที่ให้ความสำคัญกับการค้นหารายละเอียดของตัวบท (Text) ว่าได้บดบังเงื่อนไขพื้นฐานใดไว้บ้างเพราะการค้นพบจุดที่ถูกระบกดทับและดึงออกมาแสดงให้เห็นเป็นการรื้อสร้างตัวบทของโครงสร้างเดิม ในขณะที่ศาสตร์ต่าง ๆ นิยามกำหนดขอบเขตของการค้นพบ แต่แดริดาเชื่อว่า “ตัวบท” เป็นสิ่งที่มีหลายความหมายและมีลักษณะที่ไม่แน่นอน ทั้งยังไม่ได้อยู่ภายใต้โครงสร้างที่แข็งจน

เกินไป ดังนั้นการตั้งคำถามในความหมายของ “ตัวบท” และการตั้งคำถามซ่อนเกี่ยวกับการให้ความหมายของ “ตัวบท” ของ แดริดา จึงเป็นมโนทัศน์ที่น่าสนใจ เพราะการมองว่าความจริงและความหมายไม่ใช่ความจริงสูงสุด แต่เป็นสิ่งที่จะผันแปรไปตามกาลเวลา ทำให้เงื่อนไขหรือบริบททางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาเป็นสิ่งสำคัญและควรถูก “รื้อสร้าง” โดยหลักการสำคัญของ “รื้อสร้าง” ได้แก่ การวิเคราะห์การทำงานของคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ที่อยู่ในโครงสร้างลึกของความคิดและวัฒนธรรม (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556: 493)

แดริดาเสนอว่าระเบียบวิธีการศึกษาสังคมโดยการ “รื้อสร้าง” ทำได้โดยนำ “ตัวบท” มาจำแนกออกเป็นส่วนย่อย หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ว่าตัวบทที่ถูกจำแนกออกนั้นอิงอยู่กับตัวสมมติที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า (Presupposition) ตลอดจนพลังของวาทศิลป์ (Rhetoric Forces) อย่างไร ทั้งนี้แดริดาเรียกสภาวะที่พบจากการ “รื้อสร้าง” ว่า “สิ่งที่หายไปดำรงอยู่ (The Present Absences)” หรือ “ความเงียบที่กำลังผลิตอยู่ (Productive Silences)” (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556: 494)

กระบวนการความคิดหรือสร้างเป็นการมองต่างมุม กระตุ้นให้ผู้ศึกษา มอง “จั่วลับ” ด้วยมุมมองที่เปลี่ยนไปมีการพลิกกลับปฏิบัติการให้อ่านจากกลับแบบเดิม ทำให้สิ่งที่เคยถูกเงามืดบดบังอยู่ได้แสดงความสำคัญของตนเองออกมาโดยมุ่งทดแทนแก้ไขสมมูลที่เสียไป ภายใต้กรอบการรื้อสร้างนี้เอง “ความแตกต่าง” กลายมาเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่นเหนือ “ความเหมือน” “การยอมจำนน” อาจมีคุณค่าความน่าสนใจมากกว่า “การควบคุม” และ “ความตาย” อาจมีความหมายมากกว่า “ชีวิต” การพลิกผันของการให้คุณค่าเช่นนี้ ทำให้เกิดกระแสความคิดอิสระแบบย้อนศรมากมายในกระบวนการด้านต่าง ๆ ของสังคม อาทิ การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของชนกลุ่มน้อยที่ถูกกดขี่ด้วยประเด็นด้านเพศ ชชาติพันธุ์ และศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ “การรื้อสร้าง” ยังได้แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวเกี่ยวกับความพยายามของงานชิ้นหนึ่งในการเป็นตัวแทน โดยการแสดงนัยของความเป็นไปได้เกี่ยวกับความล้มเหลวเชิงเปรียบเทียบโดยงานชิ้นนั้น ๆ หรือโดยข้อความต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ข้อมูลและโครงสร้างได้อย่างเชี่ยวชาญนั้น ผู้กระทำจะต้องมีความรู้ที่กว้างและมากพอ เพราะเป็นการการทำงานที่ต้องมีความเข้าใจคิดความเชื่อ ดำเนินม และอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในตัวบท

4. กระบวนการ “รื้อสร้าง” สู่อำนาจเสนอศิลปะการแสดงร่วมสมัยและตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การนำกระบวนการ “รื้อสร้าง” มาใช้วิเคราะห์ผลงานด้านต่าง ๆ หรือนำมาสร้างสรรคให้เกิดผลงานรูปแบบต่าง ๆ นั้นเริ่มปรากฏขึ้นให้เห็นมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้วิเคราะห์ภาพยนตร์หรือวรรณกรรมเพื่อสร้างสรรคเป็นผลงานใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการนำกระบวนการ “รื้อสร้าง” มาใช้วิเคราะห์วรรณกรรมร่วมสมัยหรือวรรณคดีเพื่อสร้างสรรคเป็นศิลปะการแสดงนั้นเริ่มมีผู้ให้ความสนใจมากขึ้น เพราะเป็นการสร้าง

องค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม ตัวอย่างเช่น รายงานวิจัยเรื่อง กะเทาะเปลือก(มหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชาย) หอย โครงการ “เรื่องเก่าเล่าใหม่ 2: มหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชายหอย” โดย ดังกมล ณ ป้อมเพชร (2549) เป็นงานวิจัยที่นำกระบวนการ “รื้อสร้าง” มาวิเคราะห์วรรณคดี บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มาสร้างสรรคผ่านการกำกับบทและกำกับการแสดงเป็นละครเวทีที่ร่วมสมัย งานวิจัยฉบับนี้ นำเสนอเรื่อง เปลือก-มายาภาพ มายาคติ อัดบุคคล ความเป็นชายขอบ ความเป็นอื่น และพื้นที่ของสิ่งเหล่านี้ในวัฒนธรรมไทย ซึ่งในการนำเสนอละครสู่สาธารณชนนั้น ผู้ชมให้ทั้งการตอบรับและปฏิเสธทั้งอย่างเป็นมิตรและเป็นปฏิปักษ์ในระดับต่าง ๆ กัน และกระบวนการสุดท้ายของการวิจัยเป็นการอ่านความหลากหลายใน “การอ่าน” ของผู้ชมที่มีต่อ “นิทานหลังสมัยใหม่เรื่องนี้”

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานถึงการนำเอาอัตชีวประวัติ และผลงาน ของ กาลิเลโอ ดินี รวมถึงอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ของคีตกวีปูซซินี มาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อตีความใหม่ (Reinterpretation) โดยกระบวนการรื้อสร้าง (Deconstruction) ด้วยการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (Devised) น่าจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่มีเนื้อหาและรูปแบบที่เหมาะสมและน่าสนใจจนสามารถนำไปจัดแสดงในพื้นที่ชุมชนวัดสามพระยา ซึ่งตามข้อมูลพบว่าเคยเป็นที่พำนักของกาลิเลโอ ดินี ในช่วงที่เขามาทำงานที่สยาม โดยมุ่งหวังให้เกิดการรับรู้ถึงความสำคัญของพื้นที่แห่งนี้ อันจะนำไปสู่การสร้างประสบการณ์เชิงสุนทรีย์เพื่อเพิ่มพูนด้านการสร้างสรรค์แก่เมืองต่อไป

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากอัตชีวประวัติของกาลิเลโอ ดินี ร่วมกับคณะทำงานตามรอย กาลิเลโอ ดินี คณะผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาวิเคราะห์ตีความมหาอุปรากรเรื่องทูรันโดต์ ของคีตกวีปูซซินี เสียใหม่ โดยได้รื้อโครงสร้างจากการแสดงอุปรากรขนาดใหญ่ 3 องก์ ให้เหลือเป็นการแสดงเดี่ยวภายใต้ชื่อ “ดินี และทูรันโดต์ (Chini and Turandot)” การแสดงโดยวรรณศักดิ์ ศิริหัล้า ศิลปินศิลปาธร สาขาศิลปะการแสดงปี 2563 โดยนักแสดงเพียงคนเดียว แต่ทำหน้าที่แสดงเป็นตัวละครต่าง ๆ แบบดัดสลับไปมา ตั้งแต่ผู้บรรยาย ผู้จัดหาคนชาวเมือง ข้าราชการนักทั้ง 3 คน ได้แก่ ปิง แสง และปอง เจ้าชายแปลกหน้า เจ้าหญิงทูรันโดต์ และนางทาสหิว โดยนำคำถาม 3 ข้อมาเป็นหัวใจในการดำเนินเรื่อง อีกทั้งยังได้ปรับมุมมองของเรื่องจากเดิมที่มองผ่านสายตาของเพศชายที่เห็นว่าการกระทำของเจ้าหญิงทูรันโดต์เป็นความอามหิตเย็นชา ไร้หัวใจ ไม่เป็นไปตามแบบแผนปิตาธิปไตยอย่างที่ควรจะเป็น แต่หันมาแทนที่ด้วยมุมมองของเพศหญิงอย่างเจ้าหญิงทูรันโดต์ และนางทาสหิว โดยผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอภาวะอารมณ์ภายในของเจ้าหญิงทูรันโดต์ที่ต้องเผชิญในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งความดับขังใจที่

ความเป็นหญิงคือกำแพงขวางกั้นไม่ให้ได้รับการยอมรับให้ครองราชบัลลังก์เท่าเทียมเพศชาย ความแค้นที่มีต่อเพศชายที่ย่ำแย่ของนางเมื่อคราวที่แพงศราม ความอ่อนแอหั่นไหวที่มีต่อชายแปลกหน้าผู้สามารถตอบคำถามทั้ง 3 ข้อได้สำเร็จ การยอมพลีชีพของนางทาสหิว เพื่อรักษาความลับให้แก่เจ้าชายแปลกหน้าที่นางรักดี นอกจากนี้ ได้นำเพลงเอกจากมหายุทธการเรื่องนี้ คือ *Nessun dorma* (No one's sleeping) ซึ่งในท่อนคำร้องสุดท้ายของเพลงเป็นภาษาอิตาเลียนว่า *Vincero!* (ข้าฯ จักมีชัย) ซึ่งเดิมเป็นเพลงของตัวเอกฝ่ายชายมานาเสนอในฐานะเพลงหลักในการดำเนินเรื่องของฝ่ายหญิง เพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นปรารถนาของทุกตัวละครที่จะต้องเอาชนะทั้งฝ่ายตรงข้ามและการเอาชนะตัวเองเพื่อจะมีชีวิตอยู่ในโลกที่ผู้ชายเป็นใหญ่

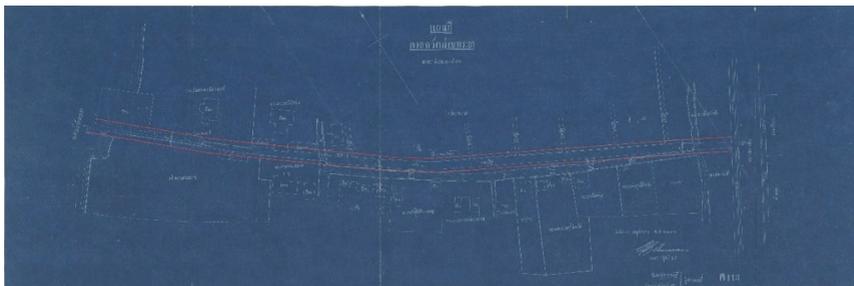
ในการแสดงได้นำเสนอแบบการเล่านิทานโดยมีเรื่องราวของกาลิเลโอ ดินี ที่เดินทางมายังสยามด้วยสัญญาว่าจ้าง 30 เดือน เพื่อการรังสรรค์ผลงานศิลปะบนเพดานทรงโดมขนาดใหญ่ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเลยในสยามขณะนั้นมาแล้วคู่ขนานกันไป โดยใช้ภาพวาดฉากประกอบการแสดงมหายุทธการเรื่องทูรันโดต์ของคีตกวีปูซซินีซึ่งเป็นผลงานของ กาลิเลโอ ดินี มาฉายเป็นภาพฉากหลังประกอบในช่วงต่าง ๆ ของการแสดงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งภาพเขียนฉากหลังมหายุทธการดังกล่าว และภาพวาดต่าง ๆ เช่น ภาพตรุษจีนวันสุดท้าย ภาพอาทิตย์อัสดงที่แม่น้ำเจ้าพระยา รวมถึงภาพวาดภายในโดมพระที่นั่งอนันตสมาคม

นอกจากนี้ ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการแสดงครั้งนี้ยังเป็นการทดลองทำงานร่วมกันระหว่างศิลปินศิลปากรและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยนักศึกษาจากคณะมัณฑนศิลป์ สาขาการออกแบบเครื่องประดับ ได้ทดลองออกแบบเครื่องแต่งกายให้กับตัวละครเจ้าหญิงทูรันโดต์ ขณะที่นักศึกษาคณะอักษรศาสตร์ สาขาการละคร เข้ามาร่วมในกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อสร้างสรรค์อุปกรณ์ในการแสดง โดยการนำอุปกรณ์เหลือใช้บางส่วนในโรงละครมาดัดแปลง จัดวาง นำมาใช้ในรูปแบบใหม่ๆ ในการเล่าเรื่อง เช่น “บันไดไม้ไผ่” ได้นำมาทดลองเป็นอุปกรณ์หลักในการซ้อม เพราะเล็งเห็นว่าไม้ไผ่ผูกพันกับวิถีชีวิตคนตะวันออกมายาวนาน น้ำหนักเบาและคงทน มีการนำบันไดไม้ไผ่มาใช้แทนเรือในตอนเปิดเรื่อง แทนตัวละครอื่นที่กล่าวถึง แทนกำแพง แทนเครื่องทรมานนักโทษในฉากทรมานนางทาสหิว “กรงนก” ที่เพิ่มการซักรอกชั้นลง ใช้เป็นกล่องคำตอบของปริศนาทั้ง 3 ข้อที่เคลื่อนไหวตามคำสั่งของเจ้าหญิงและยังเป็นที่แขวน “แผงคอ” และกลายร่างเป็นเจ้าหญิงทูรันโดต์ในตอนท้ายเรื่อง นอกจากนี้ยังได้นำอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กล่อง ถัง ฯลฯ นำมาจัดวางค้นคว้าหาเสียงและจังหวะเคาะ จนกลายเป็นเครื่องดนตรีชื่อว่า “ดินี ดรัม” ทำหน้าที่หลักในการสร้างจังหวะในการแสดง อีกทั้งยังได้นักศึกษาจากคณะดุริยางคศาสตร์ มาร่วมเรียบเรียงสร้างสรรค์ดนตรีให้กับการแสดงอีกด้วย

การแสดงชุด “ดินี และทูรันโดต์ (*Chini and Turandot*)” ได้ผ่านกระบวนการทดลองนำไปจัดแสดงในหลากหลายสถานที่ ดังนี้ วันที่ 12-13 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 จัดแสดง

ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (BACC) ในเทศกาลละครกรุงเทพ 2022 จำนวน 2 รอบ วันที่ 25-27 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 จัดแสดง ณ หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน (RCAC BKK) จำนวน 5 รอบ และมีการจัดเสวนาหลังการแสดง ในรอบบ่ายของวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เกิดอรุณสุขศรี และอาจารย์ ดร.ปวิศ มินา ร่วมเสวนา และวันที่ 2-3 ธันวาคม พ.ศ.2565 จัดแสดง ณ โรงละครทรงพล มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม จำนวน 3 รอบ และมีการจัดเสวนาหลังการแสดงในรอบบ่ายของวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2565 โดยมีศาสตราจารย์พรวิรัตน์ ดำรง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรร ถวัลย์วงศ์ศรี และทันตแพทย์ อุดินันท์ พรหมพันธ์ใจ (นักวิชาการอิสระ) ร่วมเสวนา

ผลจากการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อการจัดแสดงอย่างเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ ทั้งสิ้น จำนวน 10 รอบ และการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศิลปะการแสดงอีก 2 ครั้ง นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง การแสดงเดี่ยวบนเวทีจากที่มีนักศึกษาทำหน้าที่ผู้ช่วยบนเวทีอยู่ เบื้องหลังเพื่อเสริมลูกเล่นต่าง ๆ บนเวทีจนนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการแสดงเดี่ยวแบบที่ไม่มี ผู้ช่วยเบื้องหลังเลย เพื่อนำการแสดงดังกล่าวไปจัดแสดงกลางแจ้งเพื่อเป็นการคืนข้อมูลให้แก่ ชุมชนวัดสามพระยา โดยได้จัดแสดงผลงานศิลปะการแสดงชุด “คินี และทูรันโดต์ (Chini and Turandot)” ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2566 ระหว่างเวลา 16.30-18.00 น. โดยในพื้นที่มีการ จัดนิทรรศการศิลปะ และการเสวนาของคณะผู้วิจัยร่วมกับคุณวิลาสินี ทองศรี ในฐานะตัวแทน เจดตามรอยกาลิเลโอ คินี และตัวแทนชุมชนวัดสามพระยา ในการคืนข้อมูลให้แก่ชุมชนและผู้ ที่สนใจ ณ พื้นที่ว่างเปล่าสุดซอยสามเสน 3 ริมน้ำเจ้าพระยา (ติดกับร้านกินลมชมสะพาน) แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งตามผลการค้นคว้าวิจัยพบว่าในสมัย รัชกาลที่ 5-6 พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นชุมชนที่ศิลปินชาวอิตาลีเข้ามาพำนักภายใต้การอนุเคราะห์ ของเจ้าพระยาบรมราช ซึ่งในวันดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากชาวชุมชนวัดสามพระยาเป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีศิลปิน นักวิชาการ ผู้ชมที่สนใจในข้อมูลทางประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดงมา ร่วมชมและร่วมฟังการเสวนามากกว่า 80 คน

ภาพที่ 1 แผนที่ขอขยายถนนบริเวณที่เกิดเพลิงไหม้ริมถนนสามเสน ตำบลบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร บริเวณตรอกวัดสามพระยา (ซอยสามเสน 3 ในปัจจุบัน) ตั้งแต่ถนนสามเสนลงไปแม่น้ำเจ้าพระยา เขียนโดยช่วง สุ่มพันธ์ และถัน ทรัพย์ประกร พ.ศ.2466

ที่มา:หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ภาพที่ 2 ประมวลภาพแสดงผลงานศิลปะการแสดงชุด ชุด “คินี และทูรินโดต์ (Chini and Turandot)” ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2566 ระหว่างเวลา 16.30-18.00 น. ณ พื้นที่ว่างเปล่าสุดซอยสามเสน 3 ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ติดกับบ้านกินลมชมสะพาน) แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 3 ประมวลภาพการเสวนาของคณะผู้วิจัยร่วมกับคุณวิลาสินี ทองศรี ในการคืนข้อมูลให้แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2566 ระหว่างเวลา 16.30-18.00 น. ณ พื้นที่ว่างเปล่าสุดท้ายสามเสน 3 ริมน้ำเจ้าพระยา (ติดกับร้านกินลมชมสะพาน) แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ที่มา :คณะผู้วิจัย

อภิปรายผลการศึกษา

ตลอดระยะเวลาในการจัดแสดงผลงานศิลปะการแสดงชุด “คินี และทูรันโดต์ (Chini and Turandot)” ตั้งแต่เทศกาลละครกรุงเทพ 2022 ในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ.2565 จนถึงเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2566 ซึ่งเป็นการจัดแสดงและการเสวนาเพื่อคืนข้อมูลให้แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ณ พื้นที่ว่างเปล่าสุดท้ายสามเสน 3 ริมน้ำเจ้าพระยา (ติดกับร้านกินลมชมสะพาน) แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในสื่อสังคมออนไลน์ได้เกิดความเคลื่อนไหวในกลุ่มวิชาการ นักประวัติศาสตร์ นักการละคร กลุ่มผู้ชม รวมไปถึงแวดวงจิตรกรรมและการออกแบบ ที่ได้รับชมการแสดงดังกล่าวจนนำไปสู่การศึกษาข้อมูลของศิลปินชาวอิตาลีเยนกาลิเลโอ ดินี รวมถึงมหาอุปรากรเรื่องทูรันโดต์อย่างดึกดักผ่านเพจตามรอยกาลิเลโอ ดินี และเพจ ดินีและทูรันโดต์: Chini And Turandot (2566)

ผลงานศิลปะการแสดง “คินี และทูรันโดต์ (Chini and Turandot)” ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงศิลปะและประวัติศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยไม่ถูกเงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่มาเป็นข้อจำกัด สุดแดนวิสุทธิลักษณ์ ได้กล่าวถึง การแสดงดังกล่าวใน Facebook ส่วนตัวว่า “...ความน่าทึ่งของโอเปราทูรันโดต์ ที่จัดแสดงขึ้นในบริเวณบ้านพักริมน้ำเจ้าพระยาของดินี

เมื่อเขียนวานก็คือ การผนวกรวมโอเปร่า 3 องค์ให้เป็นหนึ่งเดียว..อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะเป็บบท
เครื่องแต่งกาย ฉาก องค์ประกอบของฉาก (บันไดไม้ไผ่ หมวกเจ็ก กระดิ่ง กรงนก และ
รถเบ็คโฮ) เป็นการ “ส่งคืนความเป็นตะวันออก” ตามสายตาของคนตะวันออกเอง เพื่อตอบสนอง-
มอบคืนกลับไปให้ ดินี้และปุชชินี ในโอกาสกว่าหนึ่งศตวรรษของความสัมพันธ์ระหว่างกัน”
และหลังจากการจัดแสดงครั้งนี้เองส่งผลให้คณะทำงาน “ตามรอยกาลิเลโอ ดินี้” ร่วมกับคณะ
ผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้
นำศิลปะการแสดง “ดินี้ และทูรันโดต์ (Chini and Turandot)” มาปรับปรุงอีกครั้งเป็นโครงการ
“Hope Blood and Love” Solo Performance Italian Tour 2023 (ความหวัง โลहित และ
ความรัก) เพื่อนำไปจัดแสดงที่ประเทศอิตาลีตามคำเชิญให้เข้าร่วมฉลอง เนื่องในวาระ 150 ปี
ชาตกาลของ กาลิเลโอ ดินี้ ศิลปินชาวอิตาลี ในเดือนกันยายน พ.ศ.2566 ซึ่งจัดโดยพิพิธภัณฑ์
มานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา Museo di Antropologia e Etnologia เมืองฟลอเรนซ์ เทศบาล
เมือง Camaiore และ เทศบาลเมือง Montecatini Terme ประเทศอิตาลี โดยจัดแสดงทั้งสิ้น
จำนวน 3 รอบ ดังนี้

การแสดงรอบที่ 1 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2566 จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์
มานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา Museo di Antropologia e Etnologia เมืองฟลอเรนซ์ สถานที่
เก็บรักษาของสะสมที่นำมาจากสยามของกาลิเลโอ ดินี้

การแสดงรอบที่ 2 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2566 จัดแสดง ณ โรงละคร Teatro
dell' Olivo ใจกลางเมือง Camaiore บ้านเกิดของ กาลิเลโอ ดินี้ ที่นี้เป็นโรงละครเก่าแก่ที่ใช้
เป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดใน Versilian Coast ดูแลโดยเทศบาล
เมือง Camaiore

การแสดงรอบที่ 3 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2566 จัดแสดง ณ ลานกลางแจ้ง
ของอาคาร Tamerici, Montecatini Terme ที่ซึ่งกาลิเลโอ ดินี้ ได้รับมอบหมายให้มาออกแบบ
งานประติมากรรมตกแต่งทั้งภายนอกและภายในตัวอาคารดังกล่าว

การเดินทางจากตะวันตกสู่ตะวันออกของศิลปินชาวอิตาลีเยน กาลิเลโอ ดินี้ เพื่อ
รังสรรค์ผลงานศิลปะในแผ่นดินสยามเมื่อกว่าร้อยปีที่แล้วเป็นการนำความเป็นตะวันตกมา
นำเสนอในแผ่นดินตะวันออก เมื่อศิลปินกลับสู่มาตุภูมิเขาได้นำแรงบันดาลใจจากเขาวราชไปสู่
การสร้างฉากมหาอุปรากรทูรันโดต์ ของของดีดกวีปุชชินี ด้วยการนำเสนอความเป็นตะวันออก
ตามสายตาชาวตะวันตก และในอีกร้อยปีให้หลังประวัติศาสตร์ชีวิตของศิลปินที่กำลังถูกลืมไป
กับกาลเวลา ได้ถูกค้นคว้าจากกลุ่มผู้หลงใหลในศิลปะจากชุมชนวัดสามพระยา เกิดเป็นคณะทำ
งานตามรอยกาลิเลโอ ดินี้ ส่งต่อแรงบันดาลใจให้เกิดศิลปะการแสดงเดี่ยว “ดินี้ และทูรันโดต์
(Chini and Turandot)” ที่นอกจากจะได้คืนความรู้สู่ชุมชนวัดสามพระยาแล้ว ยังได้มีโอกาส

เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปส่งคืนความเป็นตะวันออกตามสายตาของคนตะวันออกเอง เพื่อ
ตอบแทน-มอบคืนกลับไปสู่สายตาชาวตะวันตกที่กล่าวได้ว่าเป็นบรมครูผู้เป็นศิลปินต้นทางใน
โอกาสกว่าหนึ่งศตวรรษของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอิตาลีอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ดินีและทูรันโดต์: Chini And Turandot. (2566). <https://www.facebook.com/profile.php?id=100086486893985>

ดังกมล ณ บ่อมเพชร. (2549). *กะเทาะเปลือก (มหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชาย) หอย โครงการ “เรื่องเก่าเล่าใหม่ 2 : มหัศจรรย์ผจญภัยเจ้าชายหอย”*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ตามรอยกาลิเลโอ ดินี. (2566). <https://www.facebook.com/GalileoChiniAcrossTime>.

พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลินจง จันทร์วราหิตย์. (2545). *วรรณกรรมวิจารณ์ (Literary criticism)*. นครปฐม : โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม.

หนึ่งฤดี โลหผล. (2551). *กาลิเลโอ ดินี จิตรกรสองแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินติ้ง จำกัด.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2566). <https://m.facebook.com/suddan.frontier>

Opera Philadelphia. (2017). *The Minnesota Opera*. <https://www.operaphila.org/Whats-on/on-stage-2016-2017/Turandot/full-synopsis/>